KEES VAN OORDE
Tollensstraat 4, 6824 NS Arnhem,
in.oorde@tiscali.nl

OUD NIEUWS

Ze komen regelmatig in het nieuws, de nieuwste ontdekkingen binnen de paleontologie. Op 3 juli 2007, was ik nog bij de opening van de nieuwe aanbouw van De Groene Poort, het oertijden museum van Renee Fraaije en collega's. Ter opluistering van de opening van deze prachtige nieuwe hal werd ook de vondst en reconstructie gepresenteerd van de grootste vleesetende dino ooit gevonden. Hij werd voor het eerst gevonden in Europa door dinobouwer Aart Walen en zijn zoon Jacob aan de kust van Portugal. De vondst was al weer een paar jaar geleden gedaan, n.l. op 27 juli 2003. Toevallig zit Jacob Walen bij mijn zoon Robert in de klas, dus toen ik hoorde dat zijn vader dino's bouwde (zie www.walen.dinodata.org), was het contact al snel gelegd. Daardoor was ik in de gelegenheid om de uitgeprepareerde bovenkaak van de Torvosaurus al eerder te aanschouwen. Dus het nieuws van 3 juli was voor mij en velen met mij, al oud nieuws.

Nu kunnen we natuurlijk aannemen dat onze Europese Torvosaurus een goed moment heeft afgewacht om zich in het openbaar te presenteren. Maar wat we ook kunnen aannemen, is dat veel vondsten die op zich nieuws zijn, in collecties terecht komen en nooit het nieuws halen. Of doordat ze niet als nieuws herkend worden, of doordat de vinder niet de stap naar het nieuws zet. Dus wie weet hoeveel oud nieuws er nog ligt te verstoffen, in privé collecties of nog niet herkend in opslagplaatsen van musea.

Eigen ervaring

Vorig jaar heb ik zelf de ervaring mogen opdoen met het aan het licht brengen van zo'n stukje oud nieuws.
Ik was toen nog lid van de Eerste Velpse Stenen Club. Een club waar twee avonden per week de mogelijkheden bestaat om stenen te zagen, slijpen en polijsten en om sieraden te maken (zie www.stenenclub.nl). Veel clubleden zijn ook enthousiaste stenenzoekers. En hoewel bij velen de core business agaten en versteend hout is, worden ook andere vondsten in de vorm van zwerfstenen, fossielen en zelfs artefacten niet versmaad. Maar zoals bij de meeste enthousiaste verzamelaars is ruimtegebrek al snel een probleem, dus wordt er voor de minder begeerde objecten vaak weer een andere bestemming gezocht. In de clubruimte zelf worden ook heel wat vondsten tentoongesteld en bestaat er tevens de mogelijkheid om vondsten te koop aan te bieden aan medeleden.

Het oudste nog actieve lid van de club, Willem de Kruijf, is de laatste jaren ook begonnen om zijn collectie uit te dunnen. In deze collectie zaten ook veel leuke fossielen. Ik heb in deze tijd menig leuk kleinood van Willem overgenomen. Niet altijd was duidelijk waar het precies om ging, maar Willem wist meestal nog wel waar hij het gevonden had.

Een van die kleinoden wil ik hier presenteren. Want vermoedelijk gaat het om de eerste vondst van dit fossiel in Nederland. Jaren geleden door Willem gevonden in een groeve bij Kloosterhaar/Sibculo.
Een goed voorbeeld van oud nieuws dus. Toen ik het zag, herkende ik het wel direct als een knobbelkies van een haai. Ik weet echter niet genoeg van haaien om hem zelf te kunnen determineren. Hans Steur heeft er voor mij foto's van gemaakt. Deze foto's heb ik naar Pepijn Morgenstern gestuurd (zie www.geocities.com/

morgenpep), de haaientandenspecialist van de Fossielenclub van Wageningen. Pepijn heeft ze vervolgens in zijn kennissenkring laten rouleren en kwam met de wel zeer waarschijnlijke determinatie van *Ptychodus mammillaris*. Eerdere vondsten van deze soort in Nederland waren ook Pepijn niet bekend. Hij wordt wel gevonden bij onze ooster- en zuiderburen. Op de website http://users.skynet.be/somniosus/Turonian_systematic.htm zijn hier voorbeelden van te zien. De soort komt vooral voor in lagen uit het Cenomanien en het Turonien, tijden uit het tijdvak Laat Krijt. Tijden die in Duitsland veelvuldig dagzomen. Het is dus aannemelijk dat de vondst uit Kloosterhaar/Sibculo een randverschijnsel is van deze voorkomens net over de grens in Duitsland.

Afbeelding 1. Knobbelkiesje van een haai. Vermoedelijk *Ptychodus mammillaris*. Breedte ongeveer 15 mm.

Tanden/kiezen van de Ptychodushaaien zijn trouwens bekend van vondsten zowel in Europa, Afrika, Azië als Amerika. Toch blijft deze haaienfamilie nog steeds een mysterie. Ze werden voor het eerst beschreven in 1880 en nu, toch al meer dan 125 jaar later, is men nog steeds niet zeker of ze het meest verwant zijn met haaien dan wel met de roggen (zie http://museumboekenberg.skynetblogs.be/archive-month/2006-05). Gezien de bouw van de tanden/kiezen worden ze in ieder geval gezien als shell crushers, dus als eters van schaaldieren. Moge dit artikel een stimulans zijn om meer oud nieuws in het nieuws te brengen.

Dankwoord

Ik dank Hans Steur voor het maken van de eerste foto's en Pepijn Morgenstern voor het achterhalen van de determinatie en wat achtergrond gegevens. En natuurlijk Willem de Kruijf die me dit prachtige kiesje ter overname heeft aangeboden.

Henskens Fossils®

DIGGING - PREPARATIONS - WHOLE SALE - EXHIBITIONS

Int. Dinosaur Digging Team®

Eikenboomgaard 11-13, 5341 CT Oss (The Netherlands)
Telefoon +31 (0) 412 634669
www.henskensfossils.nl e-mail: theo@henskensfossils.nl
Showroom geopend: za. 10.00 – 14.00 u. Verder bezoek op afspraak